

VALDEMĀRS JAUNZEMS

GUT, GUT,
VALDEMĀR

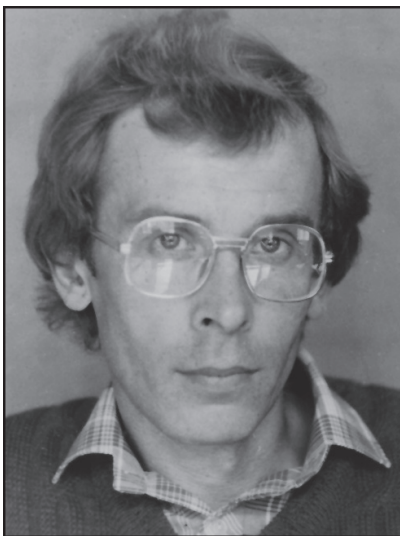

AVOTS

Brāļa piemiņai

Valdemārs Jaunzems dzimis 1955. gada 26. jūlijā Krievijā, Omskas apgabalā. Tur, Sibīrijas tālēs un sniegos izsūtīti, bija satikušies cīravniece Tatjana Goldmane un puisis no Nīkrāces Edmīns Jaunzems. Tatjana, kurai tika liegta iespēja kļūt par gleznotāju, un Edmīns, kurš tā arī nekad nekļuva par matemātikas skolotāju, dēliņa šūpulī ielika visu labāko, kas viņiem bija: zīmētāja talantu, asu prātu un analītisku domāšanu.

Kad 1957. gadā ģimene atgriezās Latvijā, turpinājās cīņa par izdzīvošanu. Turpmākajos gados, augot ļoti pieticīgos apstākļos, Valdemāram, māsiņai Rutai un brālītim Guņāram par mīļākajām rotaļlietām kļuva papīrs un zīmuļi. Tā tapa simtiem zīmējumu par visu apkārt redzamo un dzirdamo. Tos mamma Tatjana paglabāja nākamajām paaudzēm.

Valdemārs nekad nav mācījies ne zīmēšanu, ne kompozīciju – viņš bija, tā teikt, dabas bērns, kurš nevēlējās būt ielikts rāmjos. Viss, ko Valdemārs radīja, piedzima galvā un roka to vienkārši uzlika uz papīra: bez skicēm vai izplānotām kompozīcijām un variantiem. Būdams autodidakts, viņš bija apveltīts ar ģeniālām dotībām sākt darbu no jebkuras detaļas – vai tas būtu zīmējuma varoņa kājas mazais pirkstiņš vai degungals, vienalga

kas. Tā iecerētais zīmējums pamazām piepildīja telpu.

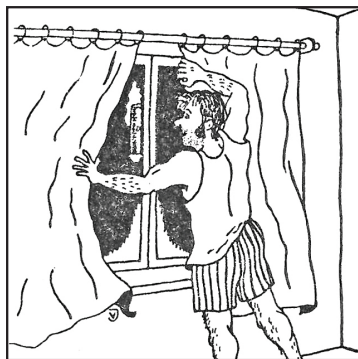
Valdemārs daudz lasīja, mācījās valodas, mīlēja labu humoru, arī pats, redzot sev apkārt dažādas nebūšanas, nekautrējās izteikt savu sarkastisko vērtējumu karikatūrās un piezīmēs. Būdams ļoti erudīts un interesants sarunu biedrs, allaž ap sevi mēdza pulcināt draugus.

Deviņdesmitajos gados, sākoties Atmodai, radās iespēja piefiksētās, apkārt notiekošās pārmaiņas un kuriozus parādīt plašākai publikai. Valdemārs publicēja savus darbus toreizējos Liepājas rajona un pilsētas laikrakstos “Kursas Laiks”, “Kurzemes Vārds”, “Jaunais Laiks”, “Kurzemes Ekspresis”, “Rīta Ekspresis”, “Metalurgs”. Sadarbībā ar draugu Aivaru Vindavu /Ventu/, tapa Otiņa un Niklāva piedzīvojumi. Aivara asprātīgajiem pantiņiem Valdemārs piezīmēja atbilstošas karikatūras.

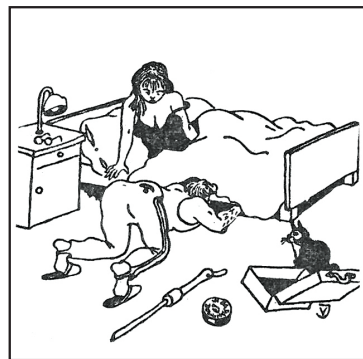
Valdemāra vairs nav mūsu vidū, vien palikušas atmiņas tiem, kas viņu pazina un mīlēja, un, protams, viņa zīmējumi. Ceru, ka arī Tu, lasītāj, kura rokās nonākusi šī grāmata, varēsi sirsnīgi pasmieties par tā laika notikumiem un problēmām tikpat aizrautīgi kā to darīja Valdemārs.

Ruta Jaunzeme

Otto ziemas prieki

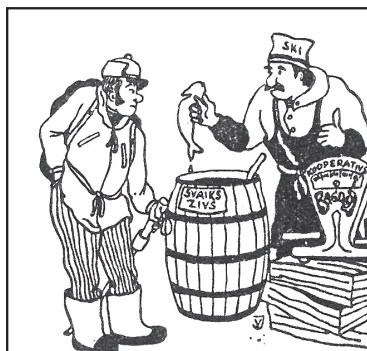
Otto berž no acīm miegu –
Beidzot sals ir klāt ar sniegu.
Nav ko prāt, nav ko zīlēt –
Brauks uz upi dabu mīlēt.

Cerēdams uz lielu lomu,
Otto vergu ņem un somu,
Žibuļus gan lielus, sikus...
Vārdu sakot, makšķerrīkus.

Nelīdz ārzemēs pirkts āķis.
Varbūt šitā bļitka brāķis?
Zivis neņem kā par spīti,
Kaut vai brēkdams ceļos krīti.

Otto smagi cilā kājas.
Kauns bez loma doties mājās.
Jāapmeklē kooperatīvu,
Kur var nopirkt plaudi dzīvu.

Mājās Otto zivi glāsta
Un jau kuro reizi stāsta,
Kāda nikna bija cīņa,
Kā pa gaisu šķīda zviņa.

Sieva nikni lūpas kosta,
Zivi cepot, gaisu osta.
Fakts nav noliedzams, bet baigs –
Pirktais loms nav gluži skaists.

Otto Lieldienu gaidās

Lieldienas kad jāsāk svētīt,
Otto brauc uz tirgu pētīt,
Cik par olām šodien prasa.
Un tad bēdīgs pauri kasa.

– Šitā cenu politika
Nav priekš jaunsaimnieka plika,
Tādēļ ceļiem neatļautiem
Jāmēģina tikt pie pautiem.

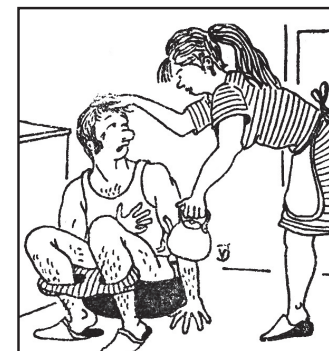
Smaids kā zieds plaukst Otto sejā,
Tepat putnu ferma lejā.
– Es jau būtu mazliet jucis,
Ja tur sadēts nav kāds ducis.

Jāiet nakti lūkot laimi,
Jāpačamda vistu saimi.
Kolhozs plīks, sargs nebūs algots,
Neviens netīks striķos valgots.

Lai gan apkārt tumšs kā peklē, –
Otto grābstās, Otto meklē...
Pēkšņi rībiens, dūmi, zibens...
Skaudrās sāpēc apsvilst dibens.

Otto bļodā sēstas sērīgs,
Sarga šāviens bijis zvērīgs.
Notikums šis krimināls –
Skrošu vietā stobros sāls.

Otto sulu laikā

Otto priecīgs berzē plaukstas,
Beigušās ir dienas aukstas.
Pirmās pures zied pļāvās,
Sulas riņķo bērzos, kļāvās.

Tāda patiesība sena:
Labai mantai augsta cena.
Ja grib iesist lielu rubli,
Jāstiepj šurpu mucas, kubli.

Lai gan krampis metas ciskā,
Otto mierā olimpiskā.
Darbā visus spēkus licis,
Urbj un borē neapnīcis.

Brīžiem, slaukot pieri mitru,
Spriež, cik gan te dekalitru
legūt var no viena koka.
Pēkšņi plecam uzgulst roka...

Mežsargs, divstobreni plecos,
Iesāk skaitīt pantus vecos:
– Nevar nolikumus smādēt!
Nedrīkst mežā bērzus skādēt!

Brīvais zemnieks Otto bēdīgs,
Jaunais likums šķiet tam blēdīgs –
Brīvība uz papīra
Humors ir un satīra.

Otto meža dienās

Meža dienās Otto domā:
Ko var darīt šajā jomā?
Dzīvot vien pa ziliem viršiem,
Vai pēc gadiem tikt pie ķiršiem?

Tirgū Otto satiek veci,
Kurš sāk slavēt savu preci:
– Šitie stādi augs un plauks,
Ogu birums būs tev jauks.

Otto mājas kūtspakaļā
Lielas debates iet vaļā.
Sieva teic: – Tu mani lokiem
Sauli neaizsedz ar kokiem.

Vakars dārzā tumst un krēslo,
Otto zemi rok un mēslo.
Tikai tad viņš nosviež dakšu,
Nakts kad pārklāj zvaigžņu sagšu.

Kā jau visos pavasaros,
Drīzi pumpuri plauks zaros,
Bites skries un bites dūks,
Un no ziediem medu sūks.

Kaimiņš nosmīn skumji, drūmi:
– Tie jau upes malas krūmi.
Vajadzēja tirgū prasties!
Alkšņos nemēdz ķirši rasties.

Otto zāļu dienā

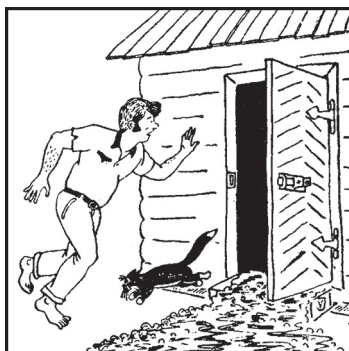
Līgo vakars skan pār laukiem,
Otto darbojas ap traukiem,
Kuros paslēpts alus spēks,
Šonakt iedzert nav liels grēks.

Arī sieva ir ar mieru
Pagatavot ķimeņsieru,
Ciemiņi nāks baru bariem,
Jāņu zālēm, ozolzariem.

Pūdele jau gaisā slieta,
Uzmaukta uz gara mietā,
Viss ir sarūpēts un gādāts,
Sviedriem vaigā šodien strādāts.

Otto sāk brēkt balsī vārā:
Mucai spunde sista ārā.
Alus šņāc kā palos strauts,
Laikam bēdīgs sanāks rauts.

Otto skumīgs stāv un klusē –
Šķidrums mucā knapi pusē.
Nav ko pipēt, nav ko gaidīt,
Jāsāk alu krietni šķaidīt.

Naktī uznācis ir lietus,
Daži viesi meklē mietus,
Citi pagirainās mokās
Otto dārza krūmos lokās.

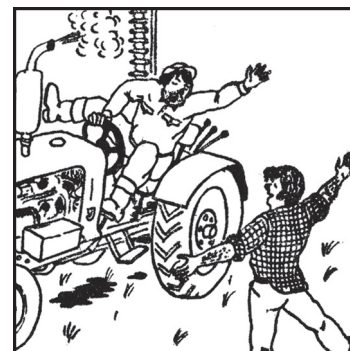
Otto siena pļaujā

Otto plaukstas tulznām pilnas.
Brēka liela, maz te vilnas.
Izkopts jāsacērt ir malkā,
Jāsauc traktorplāvējs talkā.

Neba viņš par velti pļausies,
Melnās miesās pušu rausies.
Cienasts kārtīgs jāliek galdā –
Vairāk sīvā, mazāk saldā.

Traktorists jau krietni burās,
Knapi rokām stūrē turas,
Bet viņš pūlēsies un strādās,
Otto lopiem sienu gādās.

Darbos saliekts tā kā ragā,
Otto iegrimst snaudā smagā.
Pēkšņi sieva skrej kā bulta,
Viens pats grāviens – tukša gulta.

Ej nu skaties darbus labos!
Neviens pats tos neizlabos.
Traktorists ir projām mucis,
Liekas, mazliet prātā jucis.

Otto acīs šausmas zvēro,
Kad viņš padarīto vēro –
Kāpostlauks ir pļauts pa tiro!
Tā, lūk, iet, ja pārāk dziro.

Otto taisa biznesu

Presē publicēti fakti:
Līdz pat rītam, augu nakti
Zaļumballe senču stilā
Notiks Lekšputriņu silā.

Būšot bufete ar šnabi,
Alus, uzkožamie labi.
Un pēc tradīcijām senām
Viss par pieņemamām cenām.

Muzikanti cilās ragus,
Pūtīs metālrokus smagus.
Veco danču jaunie speci
Uzlaidīšot "Kur tu teci."

Otto vārsta tukšo maku:
– Viss tas maksās naudu traku.
Nav ko tērēt koka rubļus,
Mīcīt zaļumballes dubļus.

Putnu balsis pilda gaisu...
Otto meklē tukšu maisu,
Un caur rīta miglu zilu
Jož uz Lekšputriņu silu.

Atpakaļ nāk Otto priecīgs.
Ieguvums nav gluži niecīgs.
Gandrīz var pat izlaist garu,
Stiepjot smago stikla taru.

Otto sēņo

Nesen nolijuši lieti,
Sēnes resnas aug kā mieti.
Otto klusībā spriež tā –
Ziemai pavalgs jāgādā.

Sēnes brūnas, sēnes rozā
Otto griež un krāmē grozā.
Kamēr tiek caur bērzu audzi,
Grozis ir pilns. Pie tam ar kaudzi.

Otto rāda vīra nagu,
Stiepjot mājās nastu smagu.
Prieks kā saule staro acīs –
Šodien sieva paldies sacīs.

Kamēr sieva sakopj teļus,
Otto mizo kartupeļus,
Piparus un sāli kaisa,
Sēņu mērci pannā maisa.

Lepni spiež viņš rokas sānos –
Galds ir klāts kā restorānos.
Jaukas smaržas apkārt virmo –
Vakariņas būs pa pirmo.

Novērtēts kad Otto veikums,
Tad gaist prieks kā vējā plēnes,
Virtuvē skan viens vien teikums:
– Mīļais! Tās tak suņi sēnes!